

Соломон Паси, почетен президент на Атлантическия клуб в България:

Народът няма реални водачи

Страната ни не може да бъде универсален боец

Тодор ТОКИН

- Когато от трибунала на ВНС през 1990 г. призовахте България да стане член на НАТО, вярвахте ли, че това ще стане след само 14 години?

- Имам доста спомени оттогава и повечето напомнят „Меминки от старите ленти“ с Чарли Чаплин. Предложението за членство в НАТО през 1990 г. беше най-непопулярното, правено във ВНС, с около 15% одобрение и 85% неодобрение. Аз самият имах романтично-оптимистична нагласа към сроковете за членството ни, едва ли не „за утре“. Впрочем, първото си писмено интервю по темата дадох за в „Българска армия“. От него може да си проличи какво съм очаквал. Но то при всички случаи е било далеч от последвалата действителност.

- Факт е, че и днес има доста хора, които не са убедени, че в трибунала да станем член на Алианса. Какво бихте ни казали?

- Противникът може да е имало и на съединението, и на независимостта на България. Но те двете, както и членствата ни в НАТО и в ЕС, вече са неотменим фундамент на националното ни бъдеще. Отгук нататък трябва да мислим за по-тесна специализация и профилиране в НАТО, както и за нови членства в нови глобални проекти.

- Приследете развитието на Атлантическия клуб и нас във времето. Имаше ли години, когато членството ни в НАТО изглеждаше отчайващо далеч?

- За ранните перипетии на атлантизма в България може да се прочете нещо в сайта на Атлантическия клуб, в раздел публикации. Но и в най-трудните години винаги е имало национални будители, на които Атлантическият клуб разчиташе. През 1989-1997 г. стожерът на европейското ни бъдеще беше президентът д-р Желю Желев. Той е баша на кратката формула от 1990 г.: България трябва да се присъедини към

ВСИЧКИ европейски структури – по-умен вариант и до днес! Д-р Желев и създаденият от него Балкански политически клуб и сега продължават да актуират европейското бъдеще на Балканите.

През 1997-2001 г., включително и през изпитанията на Косовската криза, националният будител беше президентът Петър Стоянов.

През 2001-2005 г. правителството на Симеон Сакскобургготски поощрява и довърши огромната работа по един проект, който бяхме заложили във ВНС още през 1990: членство в НАТО и ЕС.

С мандатите на д-р Желев, Стоянов и Симеон приключи епохата на патриарсите в българския преход, а на 1 януари 2007 приключи и самият преход.

- Припомнете ни срещите си с Манфред Вюрнер!

- Първата ми среща с Манфред Вюрнер беше през ноември 1990 г. в Брюксел, втората през юни 1991 г. в София, а после имаме още няколко до преждеремнената му кончина през 1994 г. Лично аз научих много от него, а благодарение на Атлантическия си клуб България получих силното му рамо в критичен за ориентацията на страната ни период.

Благодарността на Атлантическия клуб към Манфред Вюрнер беше впоследствие вградена в неговия паметник в Южния парк, а името му беше увековечено в седловината Вюрнер на „българския“ остров Ливингстън на Антарктида. А проф. Любомир Иванов – един от бащите на Атлантическия клуб и до днес ръководи Фондация „Манфред Вюрнер“.

- Сигурно един от най-важните ви дни бе 29 март 2004 г. и след това 2 април. Вие като външен министър договорихте членството на България и в НАТО, и в ЕС. Разкажете по-подробно какво стана през тези два дни?

- Пожелавам в бъдеще на всеки български външен министър и всеки премиер да изгледат националния трибратенник

на пилона, още по-високи от тези на НАТО и ЕС. Само тогава ще разберат какво чувствахме ние във Вашингтон и Брюксел през пролетта на 2004 г. и в Люксембург през пролетта на 2005 г. Иначе, моето дар слово е недостатъчно за добро описание на чувствата ми в тези епохални за България моменти.

- Вашите заслуги за членството ни са безспорни. Можете ли да откриете и други политики, а и партии, които допринесоха това членство да стане факт? А най-яките противници?

- Аз бих един малък инструмент, обслужващ една огромна кауза. И нямам нужния „поглед отвън“, към процеса, за да оценявам другите участници в него. По-важното е, че сериозните противници отдавна вече са заклетци привърженици. А точно това беше цената на Атлантическия клуб – да обединим нацията, а не само да победим и наложим каузата си.

- Как стои днес България в Алианса? Има ли нещо, в което да сме изостадали или пък трябва да подобрим след тези 9 години като член на НАТО?

- България трябва да избере и договори със съюзниците в кои области на военното дело иска и може да се специализира. Страната ни не може да бъде универсален боец! Има области

Соломон Паси е роден в на 22 декември 1956 г. в Пловдив. През 1978 г. завършва математика, през 1985 г. става доктор на математическите науки. Член е на Независимо дружество „Екзалтиос“ от 1989 г. Участник в работата на Крайната маса (1990). Депутат от СДС в 7-то ВНС. Учредител (1991) и председател до 2001 г. на Атлантическия клуб в България, който работи за присъединяване на България към НАТО. Понастоящем е невоен почетен президент. Министър на външните работи в правителството на Симеон Сакскобургготски от 2001 до 2005. През 2004 Паси председателства ОССЕ. Председател на Комисията по външна политика на 40-то народно събрание.

в отбраната, които дават огромна възвращаемост на инвестицията. Без да претендирам, това са единствените или най-добрите решения: и авиацията, и разузнаването, и военната медицина са такива.

Бих извадил предсказани и най-модерната област от отбраната, и която с удовлетворение забелязах, че министър Татарев се е фокусирал! Кибротораната е приоритет на НАТО, който

може да се превърне във фактор от националния дигитален дневен ред. Ще завърша с един стратегически проект, който българските институции вече 4-5 години не успяват да приоритизират. Това е общата европейска отбрана, респективно в Лисабонския договор. ОЕО ще бъде най-интимната сфера на Европейския интерграция, мощен стълб на трансатлантическия мост. Но засега про-

пускаме и този влак и един ден пак ще чуваме на портите за прием в поредната европейска структура, вместо да се възползваме днес от шанса да станем нейни горди учредители.

Време е България да се превърне от свидетел в актьор на евроатлантическата сцена! А Атлантическият клуб не е спирал да зарежда и страната, и Европа с идеи как това да се случи!

- Защо все пак въпреки пристъпяването ни към НАТО и ЕС оптимизмът на българина не нараства, а точно обратното – става драматично?

- За спадането на оптимизма и самочувствието има и обективни и субективни причини. Субективната е, че от 2007 насам народът ни няма реални водачи, които да чертаят ясни цели, в името на които да са готови да платят политическата цена. Забележете, че последните (макар и

малки) национални задани бяха формулирани през 2002-2003: членство в Шенген, еврозоната и изграждането на американските военни бази у нас. Оттогава не е приета нито една нова стратегическа национална цел. А това е тъжно.

Обективно е, обаче, че между 2002-2007 България сменя контекста. До преди това ние се сравнявахме с Балканите, все още раздиран от войни и вражди. На този фон България беше в средата на различните класации. От 2007 ние се сравняваме със страните от ЕС, а на този фон България е в дното на класацията. Точно затова имаме нужда от нови и по-големи цели, които да мотивират и вдъхновят идващите поколения.

8 август 1990 г.

Беше 8 август 1990 – горещ летен ден. Бях млад депутат от СДС №8 Велското народно събрание, на три седмици парламентарна служба и на възраст 33 години. Предстоеше дискусия по Закона за всеобщата военна служба. Тя тогава беше задължителна, което аз смятах за лъвен поштенски, морален и управленски анахронизъм. През 1990 мазиле меза беше крайно непопулярна.

Давах си сметка, че до 8 август 1990 нито един от парламентарните в 7-те страни съседнички на СССР не беше дори провъзгласявал нещо за разпускане на Варшавския договор (ако не бром няколко хаотични и утопични импелментални похвърляния за едновременно разпускане на ВД и НАТО).

И така на 8 август 1990 бях думала по Закона за всеобщата военна служба и защитих (както не можеше спомението) драстичното намаляване на срока на задължителната служба (от 24 на 12 месеца, но накрая се прие 18). Тогава експремиерът и експрезидент на Народното събрание Станко Тодоров (БСП) – обрарден сам му за Луканов, Александър Албев, генерал Добри Джурев (№8 военна униформа) и, като че ли, едновременно от името на всички тях – ме репликира от място: „Нами никога първа да мазиле меза държавата“, Благодарен сам му за тази реплика: тя за секунда подреди в главата ми всички ония мисли, които се бяха боричкали вече часове, дни и години наред. В мис си дадох сметка, че не искам някой

